

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล

Factors to Facilitate Lifelong Learning in Non-Formal and Informal Education Sub-District Centers

สิตาภา เกื้อคลัง และ ภัทรพล มหาพันธ์

Sitapha Kueaklang and Pattharapon mahakantha

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Silpakorn University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะคือ 1) การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล โดยการวิเคราะห์จากเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และโดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล จำนวน 17 คน และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้วยการเก็บข้อมูลจากครูกศน.ตำบล จำนวน 370 คน โดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล มีทั้งหมด 25 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตร 2) งบประมาณและสถานที่ 3) การเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตำบล 4) บุคลากรของกศน.ตำบล 5) การบริหารจัดการกศน.ตำบล 6) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามบริบทของชุมชน 7) การสำรวจและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 8) การวางแผนการปฏิบัติงานของครูกศน.ตำบล 9) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมของครูกศน.ตำบล 10) การบริหารงบประมาณและการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ 11) การออกแบบกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสิ่งแวดล้อมของครูกศน.ตำบล 12) การออกแบบการเรียนรู้ 13) ความเข้าใจผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูกศน.ตำบล 14) การสร้างความร่วมมือกับชุมชนและการเป็นแบบอย่างที่ดี 15) แหล่งเรียนรู้และการจัดกิจกรรมของแหล่งการเรียนรู้ 16) การบริหารจัดการและบุคลากรของแหล่งการเรียนรู้ 17) ความร่วมมือของชุมชนในการวางแผนและการดำเนินการ 18) การร่วมรับผลประโยชน์ของชุมชน 19) ความร่วมมือของชุมชนในการประเมินผล 20) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา 21) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการวางแผนการจัดการศึกษา 22) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการสำรวจความต้องการของชุมชน 23) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ 24) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาหลักสูตร และ 25) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการประเมินผล

คำสำคัญ: องค์ประกอบ, การเรียนรู้ตลอดชีวิต, กศน.ตำบล

Abstract

The purpose of this research was to analyze the factors to facilitate lifelong learning in non-formal and informal education sub-district centers. by using Mixed Method Research. The main purposes were to This research was divided into 2 phases that they were 1) to study the factors to facilitate lifelong learning in non-formal and informal education sub-district centers by conducting the content analysis from documents principles concepts theories and related researches, then interviewing the stakeholders of non-formal and informal education sub-district centers, 2) to collect the data and to analyze the key performances and factors to facilitate lifelong learning in non-formal and informal education sub-district centers by using the questionnaires. The samples were 370 teachers of non-formal and informal education sub-district centers. The data were analyzed using an Exploratory Factor Analysis.

The results found that there were 25 factors to facilitate lifelong learning in non-formal and informal education sub-district centers which they were 1) curriculum management, 2) budget and places,

3) being a center of lifelong learning for the sub-district, 4) human resources of non-formal and informal education sub-district centers, 5) non-formal and informal education sub-district centers management, 6) learning management through the community context, 7) examining and developing community learning centers, 8) teachers' working plans of non-formal and informal education sub-district centers, 9) using technology and innovations of non-formal and informal education sub-district centers teachers, 10) budgets and roles management, 11) designing the activities to raise the awareness through country, religion, royal dynasty, and environments of non-formal and informal education sub-district centers teachers, 12) learning design, 13) understanding and designing learning activities of non-formal and informal education sub-district centers teachers, 14) cooperating with the community and being good role model, 15) learning resources and activities management, 16) management and human resources of learning centers, 17) community cooperation in planning and operating, 18) advantages for the community, 19) the community cooperation for assessment, 20) the cooperation of network partners for educational management, 21) the cooperation of network partners for educational planning, 22) the cooperation of network partners for community needs analysis, 23) the cooperation of network partners for learning materials and learning resources development, 24) the cooperation of network partners for curriculum development, 25) the cooperation of network partners for assessing.

Keywords: Factor, Lifelong Learning, Non-Formal and Informal Education Sub-District Center

Received: 2020-01-08

Revised: 2020-03-27

Accepted: 2020-06-11

บทนำ

การศึกษาตลอดชีวิตเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ของมนุษย์ ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ทุกคน นับตั้งแต่วัยแรกเกิดจนกระทั่งตาย การศึกษาเกิดขึ้นพร้อมกับชีวิตมนุษย์และอยู่คู่ขนานไปกับชีวิตของมนุษย์ จึงสามารถกล่าวได้ว่าการศึกษาคือชีวิต การศึกษาเป็นสิ่งที่อยู่คู่ควบคู่กับสังคมมนุษย์ เราสามารถเลือกที่จะศึกษาเรียนรู้ได้ในช่วงเวลาต่างๆ ของชีวิตตามความต้องการและเหมาะสม การศึกษาเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ทั้งในครอบครัว วัด ชุมชน สถาบันการศึกษา สถานประกอบการและแหล่งอื่นๆ เราจะเห็นได้ว่าการศึกษาตลอดชีวิตกลายเป็นความจำเป็นของทุกคนในยุคปัจจุบัน เพื่อให้สามารถก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตนั้นต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามรูปแบบที่ต้องการ มีความยืดหยุ่นหลากหลายตามโอกาสและสถานการณ์ ทุกภาคส่วนในสังคมต้องมีบทบาทร่วมกันในการจัดการศึกษา

ประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต และส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ดังที่ปรากฏชัดเจนใน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะผู้สูงวัยแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน” ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคณะผู้สูงวัยไทยทุกกลุ่มวัยให้มีศักยภาพ โดยการสร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้คนทุกกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่หลากหลาย ทั้งนี้ ด้วยการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต และความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน การเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ชุมชน และประเทศ การสร้างปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างโอกาสอย่างเป็นธรรมให้คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง รวมถึงสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยไม่ถูกกีดกันและแบ่งแยกและการจัดระบบความสัมพันธ์ของ

สวัสดิการทางสังคมที่จัดโดยระดับชาติ ระดับท้องถิ่นและชุมชนอย่างเชื่อมโยงและเกื้อกูล ควบคู่กับการกระจายอำนาจให้ชุมชนสามารถจัดการกับปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวจึงได้มีนโยบายให้มีการจัดตั้งกศน.ตำบล ขึ้นเป็นศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล โดยให้จัดตั้งกศน.ตำบล ให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับประชาชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา โดยการผลักดันงบประมาณโครงการไทยเข้มแข็งให้แก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือกศน.ตำบล และได้มอบหมายให้สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเร่งรัดพัฒนาและเดินหน้าไปสู่ความเป็นศูนย์การเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของชุมชนทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนทั่วประเทศได้มีพลังแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่มีที่สิ้นสุดตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

ในการดำเนินงานของกศน.ตำบล จะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น องค์ประกอบที่สำคัญนอกจากครูกศน.ตำบล การบริหารจัดการการศึกษาของกศน.ตำบล ที่ถูกใช้เป็นฐานในการจัดการศึกษาให้แก่คนในชุมชนนั้น ยังต้องอาศัยองค์ประกอบอีกหลายประการเพื่อสนับสนุนเกื้อกูลกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล อันจะส่งผลต่อการนำสังคมไทยไปสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methods Research) มีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์จากเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ข้างต้นมากำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง สำหรับใช้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล เพื่อเป็นการศึกษาองค์ประกอบและพัฒนาองค์ประกอบร่วมกับองค์ประกอบที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ที่ทำการตรวจสอบความตรง (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 5 ท่าน โดยเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล จำนวน 17 คน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รูปแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล

ขั้นตอนที่ 1 สร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 217 ข้อ โดยแบ่งตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้คือ 1) ด้านการ

บริหารจัดการกรคน.ตำบล 2) ด้านสมรรถนะของครูคน.ตำบล 3) ด้านแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 5) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

ข้อคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีความหมายดังนี้คือ 5 หมายถึง ระดับความสำคัญมากที่สุด 4 หมายถึง ระดับความสำคัญมาก 3 หมายถึง ระดับความสำคัญปานกลาง 2 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อย และ 1 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อยที่สุด

ผลการตรวจสอบความตรง (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 5 ท่าน และ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา (ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2550)

ผลการตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยการทดลองเก็บข้อมูล (Try-out) กับครูคน.ตำบลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่อยู่ภายใต้กลุ่มประชากรเดียวกัน จำนวน 30 คน คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) รวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.986 ซึ่งมีค่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้ (ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2550)

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูคน.ตำบล ประชากรของการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ ครูคน.ตำบล ในประเทศไทย จำนวน 18,656 คน ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการกำหนดขนาดตัวอย่างตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1967) ที่ความคลาดเคลื่อนระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 392 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) แบบสอบถามที่ส่งไป ทั้งหมด 392 ฉบับ และได้รับการตอบกลับทั้งสิ้น 370 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.33 ของแบบสอบถามทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล โดยการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) มากกว่า .50 และค่า Bar Bartlett's Test of Sphericity นัยสำคัญที่ .05 และทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ด้วยวิธีองค์ประกอบหลัก หรือเทคนิค PCA (Principle Component Analysis) และหมุนแกนตัวประกอบแบบ Orthogonal Rotation ด้วยวิธี Varimax Method ที่ 25 รอบ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง -1 ถึง +1 และทุกองค์ประกอบจะต้องมีค่า Eigenvalues ตั้งแต่ 1 ขึ้นไป
3. จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน. ตำบล

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล

ผลการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล นำมาจัดกลุ่มองค์ประกอบเป็น 5 ด้าน 27 องค์ประกอบย่อย 217 ตัวบ่งชี้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	จำนวนตัวบ่งชี้
การบริหารจัดการคน.ตำบล	1. บุคลากร	10
	2. หลักสูตรกิจกรรมและสื่อ	11
	3. การบริหารจัดการ	16
	4. งบประมาณ	6 (รวม 43 ตัว)
สมรรถนะของครูคน.ตำบล	1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์	5
	2. การบริการที่ดี	3
	3. การพัฒนาตนเอง	4
	4. การทำงานเป็นทีม	4
	5. การวางแผนการปฏิบัติงาน	6
	6. การออกแบบการเรียนรู้	7
	7. การพัฒนาผู้เรียน	8
	8. การบริหารจัดการ	5
	9. การสร้างความร่วมมือกับชุมชน	2
	10. คุณธรรม จริยธรรม	4 (รวม 48 ตัว)
แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	1. การบริหารแหล่งการเรียนรู้	21
	2. แหล่งการเรียนรู้	10
	3. การจัดกิจกรรมของแหล่งการเรียนรู้	13
	4. บุคลากรของแหล่งการเรียนรู้	5 (รวม 49 ตัว)
การมีส่วนร่วมของชุมชน	1. การวางแผนดำเนินงาน	9
	2. การมีส่วนร่วมดำเนินการ	13
	3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	8
	4. การมีส่วนร่วมประเมินผล	9 (รวม 39 ตัว)
การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	1. การวางแผนจัดการศึกษา	10
	2. การพัฒนาหลักสูตร	8
	3. การบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	8
	4. การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้	6
	5. การนิเทศติดตามและประเมินผล	6 (รวม 38 ตัว)
		รวมตัวบ่งชี้ทั้งหมด 217 ตัว

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคน.ตำบล

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคน.ตำบล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในจำนวน 370 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 61.90) มีอายุเฉลี่ยในช่วง 20-30 ปี มากที่สุด ระดับการศึกษาโดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 88.90) ประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี (ร้อยละ 39.50) รองลงมา มีประสบการณ์ทำงาน 11-15 ปี (ร้อยละ 30.00) สำหรับภูมิภาคที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 24.30)

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคน. ตำบล

2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน. ตำบล ด้านการบริหารจัดการกศน.ตำบล

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่า KMO และค่า Bartlett's test of Sphericity ของการวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านการบริหารจัดการกศน.ตำบล

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		.97
Bartlett's Test of Sphericity	Chi-Square	23077.08
	df.	2211
	Sig.	.00
	n	370

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่า KMO มีค่า = .971 และค่า Bartlett's Test of Sphericity ที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน มีค่า Chi-Square = 23077.08 df. = 2211 ได้ค่า Significance = .00 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน ข้อมูลเหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ตารางที่ 3 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านการบริหารจัดการกศน.ตำบล

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	11.26	26.19	26.19
2	5.19	12.07	38.26
3	3.90	9.07	47.33
4	3.88	9.02	56.35
5	3.83	8.91	65.26
6	3.27	7.61	72.86
7	2.70	6.28	79.14

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าไอเกน (Eigen Value) ซึ่งเป็นผลบวกกำลังสองของน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้ง 43 ตัวแปร ในแต่ละองค์ประกอบมีค่าไอเกน (Eigen Value) มากกว่า 1 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมทั้ง 7 องค์ประกอบ มีค่าเท่ากับ 79.14 สามารถอธิบายได้ว่าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านการบริหารจัดการกศน.ตำบล ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ ซึ่งทุกองค์ประกอบสามารถรวมกันอธิบายการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านการบริหารจัดการกศน.ตำบล ได้ 79.14%

2.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน. ตำบล ด้านสมรรถนะของครูกศน.ตำบล

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่า KMO และค่า Bartlett's test of Sphericity ของการวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านสมรรถนะของครูกศน.ตำบล

Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		.97
Bartlett's Test of Sphericity	Chi-Square	22444.08
	df.	2016
	Sig.	.00
	n	370

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่า KMO มีค่า = .966 และค่า Bartlett's Test of Sphericity ที่ใช้ทดสอบสมมติฐานมีค่า Chi-Square = 22444.08 df. = 2016 ได้ค่า Significance = .00 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน ข้อมูลเหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ตารางที่ 5 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านสมรรถนะของครูกศน.ตำบล

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	9.63	20.48	20.48
2	8.33	17.73	38.21
3	6.42	13.66	51.88
4	6.01	12.78	64.65
5	5.12	10.90	75.55
6	3.15	6.71	82.27
7	2.83	6.02	88.29

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าไอเกน (Eigen Value) ซึ่งเป็นผลบวกกำลังสองของน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้ง 48 ตัวแปร ในแต่ละองค์ประกอบมีค่าไอเกน (Eigen Value) มากกว่า 1 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมทั้ง 7 องค์ประกอบ มีค่าเท่ากับ 88.29 สามารถอธิบายได้ว่าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านสมรรถนะของครูกศน.ตำบล ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ ซึ่งทุกองค์ประกอบสามารถร่วมกันอธิบายการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านสมรรถนะของครูกศน.ตำบล ได้ 88.29%

2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน. ตำบล ด้านแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ค่า KMO และค่า Bartlett's test of Sphericity ของการวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		.96
Bartlett's Test of Sphericity	Chi-Square	18155.35
	df.	253
	Sig.	.00
	n	370

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่า KMO = .959 และค่า Bartlett's Test of Sphericity ที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน มีค่า Chi-Square = 18155.35 df. = 253 ได้ค่า Significance = .00 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน ข้อมูลเหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ตารางที่ 7 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	11.77	26.15	26.15
2	10.99	24.43	50.57

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าไอเกน (Eigen Value) ซึ่งเป็นผลบวกกำลังสองของน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้ง 49 ตัวแปร ในแต่ละองค์ประกอบมีค่าไอเกน (Eigen Value) มากกว่า 1 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบทั้งหมด 2 องค์ประกอบ ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมทั้ง 2 องค์ประกอบ มีค่าเท่ากับ 50.57 สามารถอธิบายได้ว่าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบ ซึ่งทุกองค์ประกอบสามารถร่วมกันอธิบายการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ได้ 50.57%

2.4 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน. ตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ค่า KMO และค่า Bartlett's test of Sphericity ของการวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		.943
Bartlett's Test of Sphericity	Chi-Square	21576.08
	df.	2001
	Sig.	.00
	n	370

จากตารางที่ 8 พบว่า ค่า KMO = .94 และค่า Bartlett's Test of Sphericity ที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน มีค่า Chi-Square = 21576.077 df. = 2001 ได้ค่า Significance = .00 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน ข้อมูลเหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ตารางที่ 9 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	13.34	35.10	35.10
2	4.78	12.58	47.68
3	3.04	7.99	55.67

จากตารางที่ 9 พบว่า ค่าไอเกน (Eigen Value) ซึ่งเป็นผลบวกกำลังสองของน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้ง 49 ตัวแปร ในแต่ละองค์ประกอบมีค่าไอเกน (Eigen Value) มากกว่า 1 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบ

ทั้งหมด 3 องค์ประกอบ ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมทั้ง 3 องค์ประกอบ มีค่าเท่ากับ 55.67 สามารถอธิบายได้ว่าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ซึ่งทุกองค์ประกอบสามารถร่วมกันอธิบายการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้ 55.67%

2.5 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน. ตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ค่า KMO และค่า Bartlett's test of Sphericity ของการวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		.80
Bartlett's Test of Sphericity	Chi-Square	23445.11
	df.	1123
	Sig.	.000
	n	370

จากตารางที่ 10 พบว่า ค่า KMO = .804 และค่า Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งใช้ทดสอบสมมติฐาน มีค่า Chi-Square = 23445.112 df. = 1123 ได้ค่า Significance = .000 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน ข้อมูลเหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ตารางที่ 11 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	7.36	19.37	19.37
2	6.69	17.60	36.96
3	5.947	15.65	52.62
4	5.670	14.99	67.61
5	4.93	12.97	80.57
6	4.09	10.77	91.35

จากตารางที่ 11 พบว่า ค่าไอเกน (Eigen Value) ซึ่งเป็นผลบวกกำลังสองของน้ำหนักองค์ประกอบของ ตัวแปรทั้ง 64 ตัวแปร ในแต่ละองค์ประกอบมีค่าไอเกน (Eigen Value) มากกว่า 1 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมทั้ง 6 องค์ประกอบ มีค่าเท่ากับ 91.35 สามารถอธิบายได้ว่าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ซึ่งทุกองค์ประกอบสามารถร่วมกันอธิบายการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ได้ 91.35%

ตารางที่ 12 สรุปล้ององค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล เรียงลำดับตามความสำคัญขององค์ประกอบ จำแนกตามด้าน

ลำดับที่	ชื่อองค์ประกอบ	Eigen Value
1	ด้านการบริหารจัดการกศน.ตำบล การบริหารหลักสูตร	11.26

ลำดับที่	ชื่อองค์ประกอบ	Eigen Value
2	งบประมาณและสถานที่	5.19
3	การเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตำบล	3.90
4	บุคลากรของกศน.ตำบล	3.88
5	การบริหารจัดการกศน.ตำบล	3.83
6	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามบริบทของชุมชน	3.27
7	การสำรวจและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	2.70
8	ด้านสมรรถนะของครูกศน.ตำบล	9.63
9	การวางแผนการปฏิบัติงานของครูกศน.ตำบล	8.33
10	การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมของครูกศน.ตำบล	6.42
11	การออกแบบกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ และสิ่งแวดล้อมของครูกศน.ตำบล	6.01
12	การออกแบบการเรียนรู้ของครูกศน.ตำบล	5.12
13	ความเข้าใจผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูกศน.ตำบล	3.15
14	การสร้างความร่วมมือกับชุมชนและการเป็นแบบอย่างที่ดี	2.83
15	ด้านแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	11.77
16	แหล่งเรียนรู้และการจัดกิจกรรมของแหล่งการเรียนรู้	10.99
17	การบริหารจัดการและบุคลากรของแหล่งการเรียนรู้	13.34
18	ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.78
19	ความร่วมมือของชุมชนในการวางแผนและการดำเนินการ	3.04
20	การร่วมรับผลประโยชน์ของชุมชน	7.36
21	ความร่วมมือของชุมชนในการประเมินผล	6.69
22	ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	5.95
23	ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา	5.70
24	ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการวางแผนการจัดการศึกษา	4.93
25	ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการสำรวจความต้องการของชุมชน	4.09
	ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้	
	ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาหลักสูตร	
	ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการประเมินผล	

จากตารางที่ 12 สามารถสรุปความสำคัญขององค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล โดยพิจารณาจากค่าไอเกน ค่าไอเกน (Eigen Value) ได้ดังนี้คือ ด้านการบริหารจัดการกศน.ตำบล องค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ การบริหารหลักสูตร ด้านสมรรถนะของครูกศน.ตำบล องค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ การวางแผนการปฏิบัติงานของครูกศน.ตำบล ด้านแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน องค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ แหล่งเรียนรู้และการจัดกิจกรรมของแหล่งการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ความร่วมมือของชุมชนในการวางแผนและการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย องค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่าการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ประกอบด้วย องค์ประกอบ 25 องค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบที่พบสอดคล้องกับแนวคิดรวมถึงผลการวิจัยดังนี้

ด้านการบริหารจัดการกศน.ตำบล มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารหลักสูตร งบประมาณและสถานที่ การเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตำบล บุคลากรของกศน.ตำบล การบริหารจัดการกศน.ตำบล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามบริบทของชุมชน และการสำรวจและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สอดคล้องกับคุณลักษณะ เศษระพานิช (2550) ได้ทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน ผลการศึกษาพบว่าการบริหารงานวิชาการเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการบริหาร อีกทั้งยังพบว่าการบริหารการเงินเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการบริหาร และการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ยังเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการบริหาร รวมทั้งธนิศ คุณเมธิกุล (2552) ซึ่งศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารการศึกษา พบว่าการจัดการทางการเงินเป็นหนึ่งในองค์ประกอบการบริหารการศึกษา ทั้งนี้งบประมาณเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจเป็นอย่างมากเพื่อให้เงินทุนที่จัดสรรให้แก่กิจกรรมต่างๆ ตามที่วางแผนไว้เป็นไปอย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับสมพิศ ไช้เอ็ง (2554) ที่พบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับกระบวนการวางแผนบุคลากรเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทรัพยากรด้านบุคคลเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาอื่น เช่น เงิน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ เป็นต้น ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ด้านสมรรถนะของครูกศน.ตำบล มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การวางแผนการปฏิบัติงานของครูกศน.ตำบล การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมของครูกศน.ตำบล การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของครูกศน.ตำบล การออกแบบกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ และสิ่งแวดล้อมของครูกศน.ตำบล การออกแบบการเรียนรู้ของครูกศน.ตำบล ความเข้าใจผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูกศน.ตำบล และการสร้างความร่วมมือกับชุมชนและการเป็นแบบอย่างที่ดี ดังที่สุวัฒน์ มุทธเมธา (2542) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในปัจจุบันไว้ว่าต้องมีการปรับปรุงส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง พร้อมทั้งถ่ายทอดวัฒนธรรม อนุรักษ์ ส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามของชาติและของท้องถิ่น อีกทั้งต้องให้ความเข้าใจแก่นักเรียนและชุมชนในเรื่องของการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับสุมน อมรวิวัฒน์ (2544) ได้กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาตินั้น เป็นแนวทางหนึ่งที่สถานศึกษาและโรงเรียนสามารถจัดและดำเนินการปฏิบัติควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ทันที ซึ่งกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาตินั้น เป็นการเก็บเกี่ยวความรู้จากสิ่งรอบๆ ตัวที่ถือเป็นชุมชนทรัพยากรมหาศาลที่เราสามารถค้นพบความรู้ได้อย่างไม่มีหมดสิ้น สอดคล้องกับทิตินา แคมณี (2552) ที่ได้กล่าวถึงวิธีการสอนสำหรับครูมืออาชีพอาชีพว่าเป็นเรื่องสำคัญสำหรับครูจำเป็นต้องใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระที่มีลักษณะแตกต่างกันได้ดี อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ของ Knowles (1980) ที่กล่าวถึงการจัดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก บรรยากาศภายนอกโดยควรจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เช่น สภาพแวดล้อมที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างไม่เป็นสุขหรือเคร่งเครียด เช่น ส่งเสียงดัง ห้องไม่สว่าง ไม่มีเก้าอี้ นั่ง เป็นต้น ส่วนบรรยากาศภายใน ควรมีการเสริมแรงและให้กำลังใจแก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของกุลธร เลิศสุริยะกุล (2554) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูกศน.ตำบล เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน พบว่าสมรรถนะของครูกศน.ตำบล ในด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน เป็นด้านที่

ครูคนตำบล มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงถึงความจำเป็นของการวางแผนการปฏิบัติงานที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูคนตำบล และด้านแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน มี องค์ประกอบ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้และการจัดกิจกรรมของแหล่งการเรียนรู้ และการบริหารจัดการและบุคลากรของแหล่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภาวศ อ่ำดวง (2554) ซึ่งพบว่าความต้องการการจัดแหล่งการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก และยังได้นำเสนอคุณลักษณะของบุคลากรของแหล่งการเรียนรู้ไว้ดังนี้คือ 1) ควรมีความรู้ ความสามารถในงานบรรณารักษ์ 2) ควรมีใจรักในงานบริการหรือมีจิตสาธารณะ 3) ควรมีความรู้ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ 4) ควรมีความคิดสร้างสรรค์ 5) ควรมีประสบการณ์ในการทำงาน 6) ควรเป็นทีมงาน 7) ควรมีความหลากหลายทั้งด้านวัฒนธรรม เพศ และอายุ 8) ควรได้รับฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริการ 9) ควรเป็นผู้มีคุณธรรม และ 10) ควรเป็นผู้มีใจรักในการเรียนรู้

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความร่วมมือของชุมชนในการวางแผนและการดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ของชุมชน และความร่วมมือของชุมชนในการประเมินผล ดังที่เมตต์ เมตต์ การรณจิต (2547) ได้กล่าวไว้ถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมว่าสุดท้ายท้องถิ่นจะได้ประโยชน์จากการพัฒนา กลุ่มคนและส่งผลถึงชุมชนที่ได้ใช้ทรัพยากรในการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับนรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีประโยชน์ในการทำให้แต่ละฝ่ายได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จนนำไปสู่การยอมรับความแตกต่างในด้านความรู้ ลักษณะนิสัย ค่านิยมต่างๆ อันเป็นรากฐานสำคัญของหลักประชาธิปไตย ทำให้งานที่ยากบางอย่างสำเร็จได้ เนื่องจากงานหลายอย่างต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย และการมีส่วนร่วมประเมินผลเป็นการทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เนื่องจากการร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจร่วมกันดูแล ผลประโยชน์ชุมชน และร่วมให้ข้อเสนอแนะทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าของตนเองว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความสามารถทำได้และทำให้การดำเนินงานของชุมชนมีความโปร่งใส เพราะการมีส่วนร่วมเพื่อสาธารณะประโยชน์จะทำให้เกิดพลังการมีส่วนร่วมภาคประชาชนที่เข้มแข็งและทำให้เกิดการยอมรับต่อโครงการนั้นๆ เพื่อเห็นประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ และการที่โรงเรียนจัดทำเอกสารสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรมการดำเนินงานต่อไปและเผยแพร่ผลการดำเนินงานไปยังชุมชนต่อไป และสอดคล้องกับจิตตวดี ทองทั่ว (2557) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต ในสถานศึกษา: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษาของชุมชนในฐานะเจ้าของการศึกษาจะ ทราบดีว่าชุมชนของเขาและบุตรหลานของชุมชนมีความต้องการอะไรจากการศึกษา ซึ่งจะก่อให้เกิด ความรู้สึกร่วม ความรู้สึกว่าคุณสมบัติ มีอำนาจและ การได้เข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ส่งผลนำไปสู่ความรู้สึกรับผิดชอบ ต่อ การศึกษาของชุมชนร่วมกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนา ประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ใช้ชุมชนได้ ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นมากขึ้น อีกทั้งยังพบว่าพบว่าการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนจะร่วมกันประชาสัมพันธ์ ยกย่องชมเชยเพื่อเป็นกำลังใจให้กับผู้ที่มีจิตอาสา ผู้ที่มีความเสียสละ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตร่วมกับสถานศึกษา

ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการวางแผนการจัดการศึกษา ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการสำรวจความต้องการของชุมชน ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาหลักสูตร และความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการประเมินผล สอดคล้องกับธีระพงษ์ แก้วหาญ (2544) ได้กล่าวว่าเครือข่ายความร่วมมือหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือทุนเพื่อน

ซึ่งเครือข่ายความร่วมมือนี้จะทำให้มีความหลากหลายทั้งกิจกรรมและองค์กรหรือกลุ่มคนที่เข้าร่วมพัฒนา เครือข่ายความร่วมมือที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกชุมชนนี้จะก่อให้เกิดอำนาจต่อรองและการพัฒนา กิจกรรมสาธารณะมากขึ้น มีการประมวลความคิด การตัดสินใจ และนิยามสถานการณ์ปัญหา หรือกำหนดกฎเกณฑ์ การพัฒนาร่วมกัน อีกทั้งมีการพบปะและสนทนากับ “คนแปลกหน้า” เพื่อดึงเอาประสบการณ์ แนวร่วมและ ทรัพยากรเพื่อประสานผลประโยชน์แก่ชุมชน เครือข่ายความร่วมมือนี้จะส่งเสริมให้ชุมชนเป็น “ชุมชนแห่งการ เรียนรู้” ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเกิดสำนึกร่วมในความเป็นชุมชนท้องถิ่น และสำนึกสาธารณะเพื่อ สังคมโดยรวม และสอดคล้องกับวิจิตรภรณ์ โตแก้ว (2558) ซึ่งพบว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการ บริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก ซึ่งการมีส่วนร่วมของ ภาคีเครือข่ายในด้านวางแผนประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วมในการสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการด้าน การศึกษาของประชาชน เช่น การสำรวจ ข้อมูลประชากรวัยแรงงาน ข้อมูลผู้ไม่รู้หนังสือ เป็นต้น การมีส่วนร่วม ในการคิดวิเคราะห์ปัญหาความต้องการ ด้านการศึกษาของประชาชนและกำหนดประเด็นสำคัญของการ บริหารการศึกษา การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจเป้าหมาย และสภาพความสำเร็จของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการดำเนินงานให้บรรลุ เป้าหมายและเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

องค์ประกอบทั้งหมดที่ได้จากการศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล ดังนั้นผู้บริหารกศน. จึงควรนำองค์ประกอบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาของตนเองตามบริบทของ สถานศึกษาภายใต้ข้อจำกัดแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวិเคราะห์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกศน.ตำบล เพิ่มเติม ซึ่งจำแนกตามเขตพื้นที่ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในสถานศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับบริบทมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กุลธร เลิศสุริยะกุล. (2554). *การศึกษามรรณนะในการปฏิบัติงานของครู กศน.ตำบลเพื่อขับเคลื่อน กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา*. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนัก บริหารการศึกษาระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นศส.ศธ.) สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากร ทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิตตวดี ทองท้าว. (2557). *การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอด ชีวิตในสถานศึกษา: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. (2550). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์จำกัด.

- ธนิก คุณเมธิกุล. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2544). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านวิทย์.
- นรินทร์ชัย พัฒนาพงศ์. (2546). การมีส่วนร่วมหลักการพัฒนาพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2547). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- วิจิตรภรณ์ ไตแก้ว. (2558). การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ศุภลักษณ์ เศษระพานิช. (2550). การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภามาส อ่ำดวง. (2554). แนวทางการจัดแหล่งการเรียนรู้ในวัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2544). กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สุวัฒน์ มุทเมธา. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมพิศ ใช้เอ็ง. (2554). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตเมืองและชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Knowles, M. S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy*. (2nd ed.). New York: Cambridge Books.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row.